

ONDERSTROOM

Een paar maanden geleden hoorde ik op de radio een interview met iemand die onderzoek doet naar vrijetijdsbesteding. Zij merkte onder andere op dat 'grote evenementen steeds groter worden'. Bij evenementen moeten we denken aan popfestivals, culturele happenings en sportwedstrijden van nationale teams. Uit onderzoek blijkt dat de evenementen die al veel mensen aantrekken steeds meer mensen trekken. We bezoeken massaal wat al populair is, zoals we ook vooral de boeken kopen van de auteurs die we herkennen van *Pauw en Witteman of De Wereld Draait Door*. Commerciële publiciteitscampagnes weten heel goed dat onze smaak niet uniek is, maar dat we vooral willen zien en horen en lezen en ervaren waar anderen ook voor kiezen. We 'kiezen voor de kudde', met de titel van een boek. Als betrokken lid van een kerk verlang ik heel soms naar een gelijksoortige effectieve publiciteitscampagne vanuit de kerken, omdat er zoveel rijkdom schuil gaat in de christelijke traditie.

Uit die rijkdom van de traditie presenteren we als CCIV ook dit seizoen weer een aanbod aan lezingen en cursussen. 'Spiritualiteit van de moderne mens', 'Lof der eenzaamheid', 'Geestelijk testament', het zijn een paar titels van cursussen die staan voor wat we beogen, namelijk het bewustmaken van de betekenis van de christelijke traditie voor de vragen en thema's van onze tijd. Die bewustwording proberen we te wekken door het organiseren van een uitwisseling van gedachten op grond van goede informatie. CCIV bijeenkomsten kenmerken zich door goede sprekers die iets te zeggen hebben over relevante maatschappelijke vraagstukken.

Wat echter ook kenmerkend is voor de CCIV activiteiten is dat ze niet bezwijken onder populariteit. Het zijn geen massabijeenkomsten. Soms hebben we lezingen met meer dan vijftig mensen, maar vaker hebben we groepen van tien tot twintig personen die komen om iets te leren. Daarmee bedienen we dus niet de 'mainstream', maar eerder een 'onderstroom' in kerk en samenleving. Misschien dat dit juist de kracht is van de CCIV. Juist als onderstroom zijn we enigszins subversief, zwemmen we tegen de stroom in, stromen onze activiteiten soms net een andere kant uit dan wat populair is. Kortom, als u wel eens iets tegendraads wilt horen, welkom dit seizoen!

Rein Brouwer, voorzitter CCIV

INHOUD

Voorwoord	1
Openingsavond, GUUS KUIJER LEEST VOOR	3
1. ISRAËL bijbels, theologisch, actueel, N. den Bok	4
2. EUTHANASIE, Th. Boer	5
3. HET MIDDEN-OOSTEN NA DE ARABISCHE LENTE R. Hoff	6
4. TUSSEN GROTE KERK EN SCHUILKERK, H. Michielse	7
5. NATUURKUNDE: GROTE EN KLEINE, B. Bakker	8
6. HET SPIRITUELE IN HEDENDAAGSE KUNST, W. Stoker	9
7. LOF DER EENZAAMHEID, S. de Jong	10
8. ROMAANSE KUNST, C. Tromp	11
9. A FESTIVAL OF NINE LESSONS AND CAROLS, D. Rouwkema	12
10. DOMINEE BUSKES, J. de Blois	13
11. POSTMODERN, R. Benjamins	14
12. RELIGIE EN WETENSCHAP, R. Nepveu	15
13. GEESTELIJK TESTAMENT, G. de Vries	16
14. SPIRITUALITEIT VAN DE MODERNE MENS, A. Mak	17
15. HEINRICH HEINE, W. Dooge	18
16. HEIDEGGER EN ARENDT, W. Dooge	19
17. DE VROUW AAN DE RIVIER, F. Ort	20
18. MET PENSEEL GESCHREVEN, L. Heuvelman	21
19. HOE ONTSTAAT KLANK IN EEN ORGEL, J. Ballintijn	22
20. MEER UIT HET 'KLEIN NAARDENSE BIJBEL WOORDENBOEK', P. Oussoren en Th. van Willigenburg	23
Literatuurlijst	24

Openingsavond

GUUS KUIJER LEEST VOOR

uit: *De Bijbel voor ongelovigen*

Guus Kuijer is een zeer bekend en gelauwerd schrijver van jeugdliteratuur. Wat velen misschien niet weten is dat Guus Kuijer ook, in verschillende boeken, zijn visie op geloofszaken geeft. Zo verscheen in 2004 *Het boek van alle dingen*, over de strenggelovige opvoeding van Thomas. Daarnaast zijn te noemen: *Hoe een klein rotgodje God vermoordde* (2006) en *Het doden van een mens* (2007). Recent (2012 en 2013) zijn in de serie *De Bijbel voor ongelovigen* uitgekomen: 'Het begin Genesis' en 'De uittocht en de intocht'. Kuijer geeft in deze boeken een persoonlijke visie op de vertrouwde verhalen uit de Bijbel. Door zijn schrijverschap en humor zijn het boeiende beschrijvingen die kunnen inspireren om de Bijbel met andere ogen te lezen.

Tijdens de openingsavond van het nieuwe CCIV seizoen zal Guus Kuijer voorlezen uit *De Bijbel voor ongelovigen*. Daarna zal hij een aantal vragen uit de zaal beantwoorden.

Na afloop, rond 21.00 uur, kunnen we elkaar ontmoeten en napraten, onder het genot van een glaasje wijn of frisdrank. Dit laatste mede omdat de CCIV, naar verluidt, al vijfenveertig jaar actief is.

Spreker: Guus Kuijer
Datum: dinsdag 23 september 2014
Aanvang: 20.00 uur
Plaats: Wilhelminakerk, Wilhelminaplantsoen 14 te Bussum
Entree: € 5,00 (inclusief consumptie) te voldoen bij binnenkomst, opgave vooraf is niet nodig

Literatuur: zie pagina 24

1. ISRAËL bijbels, theologisch, actueel

op zoek naar een christelijke visie

Als het om Israël gaat, lopen de gemoederen in theologisch en kerkelijk Nederland hoog op. Na de stichting van de staat Israël en de Tiendaagse oorlog kon Israël rekenen op veel sympathie in westerse landen; maar dat tij is, sinds de intifada, de bouw van vele nederzettingen en een muur, sterk gekeerd. Tegen deze kentering stellen zich vooral groepen orthodox-protestantse en evangelische christenen te weer; zij vrezen opnieuw een heilloos antisemitisme. Hoe kunnen christenen en kerken in dit spanningsveld een goede weg, een goede visie vinden?

Israël neemt juist in de Nederlandse theologie een vooraanstaande plaats in. Dat heeft onder meer met de gereformeerde hoge waardering van het Oude Testament te maken. Maar er speelt meer mee, ook veel dat het zicht op de christelijke traditie zelf vertekend heeft, zoals de afwijzing van de zgn. vervangingstheologie (de kerk zou Israël vervangen hebben). In twee lezingen zal de spreker trachten 'de weg terug' te vinden: van de verdeelde Nederlandse Israëltheologie in de 20ste eeuw naar één van de beste bronnen daarvan, de 19de eeuwse 'ethische theologie' (m.n. Gunning, geïnspireerd door Da Costa) en dan naar de visie van de kerkvaders (vooral Augustinus). Vervolgens naar het Nieuwe Testament (m.n. Paulus) en het Oude Testament (Profeten, Genesis). Dankzij de bevindingen op deze weg kan een frisse blik op de actuele kerkelijke en politieke situatie geworpen worden.

Inleider: prof. dr. Nico den Bok, studeerde theologie in Utrecht en promoveerde op een proefschrift over het begrip 'persoon' in het nadenken over God. Daarna was hij werkzaam als hulpprediker (Zaandam), wijkpredikant (Den Haag) en interim-predikant (Bilthoven). Momenteel is hij parttime predikant in Bussum (Verlosserkerk). Van 2010-2012 was hij hoogleraar systematische theologie aan de PThU (Kampen) en sinds 2013 aan de ETF (Leuven). In het kader van de PThU-nascholing voor predikanten heeft hij in 2011 een lezing gehouden over 'Onopgeefbaar verbonden via de Messias?'

Data: donderdagavonden 2 en 16 oktober 2014

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: Wilhelminakerk, Wilhelminaplantsoen 14 te Bussum

Kosten: € 12,00

2. EUTHANASIE

ervaringen van een ethicus in een Toetsingscommissie euthanasie

In Nederland bestaan sinds de jaren negentig toetsingscommissies die achteraf beoordelen of een euthanasie voldoet aan de criteria van vrijwilligheid, ondraaglijkheid en uitzichtloosheid.

Na een aantal jaren van scherpe stijgingen krijgen de commissies jaarlijks inmiddels tegen de 5000 meldingen binnen.

Een aantal daarvan zijn 'hamerstukken'. Andere roepen echter vragen op.

Dr. Theo Boer, universitair docent ethiek bij de Protestantse Theologische Universiteit (vestiging Groningen), is sinds 2005 lid van één van de vijf Regionale Toetsingscommissies Euthanasie.

Op deze avond zal hij een inleiding houden over de ethische en levensbeschouwelijke problemen die hij bij de toetsing tegenkomt.

Inleider: dr. Theo Boer

Datum: donderdagavond 9 oktober 2014

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: Wilhelminakerk, Wilhelminaplantsoen 14, te Bussum

Kosten: € 6,00

3. HET MIDDEN-OOSTEN NA DE ARABISCHE LENTE

verschuivende machtsverhoudingen in het Midden-Oosten

Het Midden-Oosten is de laatste jaren hevig in beweging. De Arabische opstanden van 2011 maakten een eind aan dictaturen, die al tientallen jaren heersten. Maar van hoop op meer vrijheid en democratie tijdens de zogenaamde Arabische Lente is nog maar weinig terecht gekomen.

In *Syrië* woedt nu al jaren een gruwelijke burgeroorlog.

In *Egypte* heeft het leger de macht weer overgenomen.

Ondertussen onderhandelt *Iran* met de internationale gemeenschap over de nucleaire crisis.

Op de achtergrond van dit alles speelt de strijd om de macht rond de *Perzische / Arabische Golf*, het meest olierijke gebied ter wereld.

Israël kijkt met argusogen toe bij de turbulente ontwikkelingen in de regio.

En ook *Turkije* houdt zijn belangen goed in het oog.

De kaarten in het Midden-Oosten worden opnieuw geschud, de machtsverhoudingen zijn in beweging met mogelijk v r strekkende gevolgen voor de toekomst.

Inleider: drs. Ruud Hoff, docent aan de School voor Journalistiek in Utrecht en o.a. gastdocent aan het Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael in Den Haag; hij publiceert regelmatig over het Midden-Oosten

Datum: maandagavond 13 oktober 2014

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: Wilhelminakerk, Wilhelminaplantsoen 14 te Bussum

Kosten: € 6,00

4. TUSSEN GROTE KERK EN SCHUILKERK

Catholyck en Calvinist in Naarden & Bussum in de 16e en 17e eeuw

De grote breuk in de geschiedenis van Naarden is de uitmoording van de stad door de Spanjolen in 1572. Vóór die tijd was Naarden, aldus de 'lutherse paep' Lambertus Hortensius, een goed-katholieke stad. De dorpen in de buurt (Bussum, Laren, Blaricum, Hilversum) bleven dat ook. Maar Naarden werd een overheersend gereformeerde stad; 2/3 van de bevolking kiest dan voor de Reformatie. In 1578 werd de openbare uitoefening van de katholieke eredienst verboden, de Grote Kerk ging over in handen van de gereformeerden en de twee kloosters (Sint-Vitusconvent en Mariaconvent) werden gesloten. In 2014 is het 440 jaar geleden, dat de eerste predikant werd aangesteld.

Dan begint de opbouw van de gereformeerde gemeente: het beroepen van predikanten en de aanstelling van kerkenraadsleden, ouderlingen, diakenen. Van de mensen die voor de Reformatie hebben gekozen moeten nu echte gereformeerden gemaakt worden. En intussen moeten de katholieken zich maar zien te redden. De katholieke statie (parochie) - die rond 1600 wordt opgericht en een schuilkerk had in de Bussumerstraat - telde zo'n 600 zielen, 200 uit Naarden zelf en 400 uit Bussum, dat praktisch helemaal katholiek bleef.

Hoe verging het de protestanten en de katholieken verder? Hoe gingen zij met elkaar om? Was het haat en nijd? Of bestond er ook zo iets als 'omgangsocumene'?

Inleider: dr. Henk Michielse studeerde geschiedenis in Nijmegen en promoveerde in de sociale wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij werkte als hoofddocent. Hij was voorzitter en hoofdredacteur van *Tussen Vecht en Eem* (TVE) en coördinator van het TVE-onderzoeksproject 'Katholiek & protestant 1550-1800', dat onlangs werd afgesloten met de presentatie van het boek *Geuzen en papen – katholiek en protestant tussen Vecht en Eem 1550-1800*

Datum: woensdagavond 22 oktober 2014

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: de Vermaning, Doopsgezinde kerk, Wladimirlaan 10 te Bussum

Kosten: € 6,00

Literatuur: zie pagina 24

5. NATUURKUNDE: GROTE EN KLEINE

van de oerknal naar zandkastelen en terug

Natuurkunde gaat over de materiële wereld, van de allerkleinste bouwstenen tot de grootste structuren in het heelal. Dat leidt tot "grote vragen": heeft het heelal een begin? Zijn alle elementaire bouwstenen bekend? Misschien de allergrootste vraag is: kunnen we een "theorie van alles" verwachten?

De Nederlandse sterrenkundige J.H. Oort stelde in 1932, kijkend naar de bewegingen van de helderste sterren in de Melkweg, dat de Melkweg "donkere materie" moest bevatten die tweemaal zoveel massa heeft als de zichtbare sterren. De vraag is: waaruit bestaat die donkere materie? Behalve sterrenkundigen houden ook onderzoekers die de kleinste bouwstenen bestuderen zich met deze vraag bezig.

In deze voordracht zullen mogelijke antwoorden worden besproken. Daarnaast komen ook problemen aan de orde die dichter bij het dagelijks leven liggen met als voorbeeld de vraag hoe je het sterkste zandkasteel bouwt.

Inleider: dr. Ben Bakker was verbonden aan de VU als onderzoeker en docent natuurkunde; houdt zich nu bezig met vragen rond de structuur der materie

Datum: maandagavond 27 oktober 2014

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: het Trefpunt bij de Verlosserkerk, H.A. Lorentzweg 59 te Bussum

Kosten: € 6,00

6. HET SPIRITUELE IN HEDENDAAGSE KUNST

Een duidelijk beeld van transcendentie (de hemel, God, ...) heeft in oude schilderkunst nooit ontbroken. De hemel was soms letterlijk een "open doek", de afbeeldingen van Gods betrokkenheid waren onmiskenbaar, de wereld verdeeld in boven-beneden, hoger-lager. In de laatste eeuwen, sinds Verlichting en Romantiek, is die duidelijk herkenbare vorm van transcendentie door allerlei oorzaken verdwenen. Maar is met het opgeven van de duidelijke herkenbaarheid ook de transcendentie verdwenen? Of duikt transcendentie toch weer op in moderne schilderijen? Hoe en waar dan?

De inleider laat aan de hand van enkele kunstenaars zoals Kandinsky, Rothko, Warhol en Kiefer zien dat hun werk steeds een eigen spiritualiteit heeft, vaak los van de officiële religies.

Inleider: prof. dr. Wessel Stoker bekleedde de leerstoel Esthetica aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij is thans emeritus hoogleraar. Hij schreef verschillende boeken over godsdienstwijsgerige onderwerpen. Over kunst schreef hij *Kunst van hemel en aarde: het spirituele bij Kandinsky, Rothko, Warhol en Kiefer*

Datum: dinsdagavond 4 november 2014

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: het Apostolisch Genootschap, Meulenwiekelaan 49 (hoek Beatrixplantsoen) te Bussum

Kosten: € 6,00

Joost Zwagerman in *Americana*:

"Wie in de catacomben van de religieuze aspecten van het werk van Rothko (en andere kunstenaars) wil afdalen heeft aan Stokers *Kunst van hemel en aarde* een perfect geïnformeerde reisgids

Literatuur: zie pagina 24

7. LOF DER EENZAAMHEID

over een oude menselijke waarde

Niemand vindt het gek als je tijd neemt voor de kapper of voor een middag winkelen. Maar als je zegt tijd te nemen om alleen te zijn, wordt dat meestal vreemd gevonden. De gedachte komt al gauw op dat er iets met je aan de hand is, juist in deze tijd, waarin iedereen overal met iedereen communiceert.

Eenzaamheid kan natuurlijk problematisch zijn, tragisch zelfs. Eenzaamheid zonder goede menselijke relaties doet de ziel vervlakken. Maar relaties zonder enige mate van eenzaamheid ook. Volwassenwording omvat het ontwikkelen van sociale en communicatieve vaardigheden. Maar zou volwassenwording ook niet kunnen bestaan uit het leren om alleen te zijn? Behoort eenzaamheid, een onvermijdelijke kant van het bestaan, niet tot de kenmerken van innerlijke kracht? Durft iemand de eenzame dimensie van het leven nog aan?

Eenzaamheid draagt bij aan de kunst van het leven. Filosofen, kunstenaars en religieuze mensen hebben de eenzaamheid als waarde weten te waarderen. Voor wie daar meer over wil weten, schreef Stephan de Jong onlangs het boek *Lof der eenzaamheid, Over een oude menselijke waarde*. Hoe keken grote denkers uit de Westerse cultuurgeschiedenis tegen eenzaamheid aan?

Inleider: ds. Stephan de Jong, predikant van de Protestantse Spieghekerk in Bussum

Datum: maandagavond 10 november 2014

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: de Zijspieghe van de Spieghekerk, Nieuwe 's-Gravelandseweg 34, te Bussum

Kosten: € 6,00

Literatuur: zie pagina 24

8. ROMAANSE KUNST

in Catalonië, Fontenay en Chartres.

In twee avonden maken wij aan de hand van drie markante voorbeelden kennis met enkele hoogtepunten van romaanse en gotische kunst.

Dank zij hun geïsoleerde ligging in de Pyreneeën is een aantal unieke *Catalaanse* muurschilderingen uit de twaalfde eeuw bewaard gebleven. Na de romaanse periode ging de wereldgeschiedenis aan deze plekken voorbij en daarom bleef relatief veel bewaard.

Fontenay (1133) is het oudste cisterciënzer bouwwerk dat tot in onze tijd vrijwel ongeschonden bewaard is gebleven. Met zijn onversierde strengheid laat deze abdij zien hoe en waarom de monniken “forten van zuiverheid” bouwden in de wildernis van het toenmalige Europa. Hun grote inspirator was Bernardus van Clairvaux.

De kathedraal van *Chartres* (1194) is een architectuur van het licht. De ruimte geldt als symbool van het ruimteloze. De gotische bouwkunst van de kathedralen is behalve een knap staaltje ingenieurskunst ook een in elkaar grijpen van politieke, religieuze en economische tendensen.

Inleider: Cees Tromp, studeerde theologie en kunstgeschiedenis en is docent Christelijke Beeldtaal aan de Theologische Academie van de Educatieve Faculteit te Amsterdam
Datum: maandagavonden 24 november en 1 december 2014
Tijd: 20.00-22.00 uur
Plaats: Witte Kerk, Wilhelminalaan 15 te Naarden
Kosten: € 12,00

9. A FESTIVAL OF NINE LESSONS AND CAROLS

Sinds 1918 wordt er, voornamelijk in Anglicaanse Kerken en Kapellen, rondom Kerstmis een traditioneel ‘*Festival of nine Lessons and Carols*’ gevierd. Waar komt deze inmiddels zo geliefde ceremonie vandaan en waarom is hij zo geliefd geraakt tot ver over de landsgrenzen van Engeland? Uit welke behoefte ontstond deze traditie en hoe is het gegroeid tot een fenomeen dat anno nu staat voor het ‘ultieme kerstgevoel’?

Zeker is dat de zuivere en heldere typisch Engelse jongenssopranen bijgedragen hebben aan de bekendheid van deze vieringen voor juist niet de elite, maar voor het gewone kerkvolk begin 20^e eeuw.

Daniël Rouwkema (1974) zelf koorleider en componist, woonde en werkte een aantal jaren in Engeland en sinds 2013 verbonden aan de Bussumse Koepelkerk, geeft een uiteenzetting over de vorm van een ‘Festival of nine Lessons and Carols’ en neemt u mee in de geheimen van de Engelse koorzang. Dit alles ter voorbereiding van een ‘Festival of Nine Lessons and Carols’ dat in de Koepel-/Mariakerk gehouden zal worden op zondag 21 december om 19.00 uur door hét koor voor Engelse koorzang Choral Voices uit Groningen.

Inleider: Daniël Rouwkema, koorleider en componist
Datum: zaterdagmiddag 20 december 2014
Tijd: 14.00-16.00 uur
Plaats: de Sloep bij de Mariakerk, Brinklaan 42 te Bussum
Kosten: € 6,00

10. DOMINEE BUSKES

dominee van het volk

Tijdens de eerste bijeenkomst: uitgebreide aandacht voor zijn biografie en bibliografie.

Geboren op de drempel van de twintigste eeuw.

Intens geleefd en geloofd in de werveling van die eeuw.

“Hoera voor het leven” en een tijd ook geobsedeerd door de dood.

Zijn (nog steeds door bewoners van de Antonius Hof bijvoorbeeld gekende) plaats in het publieke leven, in de kerk en de politiek. Zijn persoon intrigeert...

In 1989 schreef inleider haar doctoraalscriptie over Buskes' “Woord en wereld”, missionair werk in Amsterdam vanaf 1943 (!).

De tweede bijeenkomst zal worden ingevuld naar de interesse van de deelnemers.

– Buskes' politieke, radicale, controversiële stellingnames in de jaren 20, 30, 40, 50, 60...

– Buskes' plaats in de kerken van zijn leven, zijn werk als predikant op Texel, in Amsterdam en Rotterdam en daarbuiten...

– Buskes' literaire en culturele engagement

– Buskes als zieken- en ouderenpastor

– Buskes...

Inleider: mw. ds. Jacomette de Blois, geestelijk verzorger in de Antonius Hof, ouderenpastor van de Verlosserkerk in Bussum

Data: woensdagmiddagen 7 en 14 januari 2015

Tijd: 14.00-16.00 uur

Plaats: het Trefpunt bij de Verlosserkerk, H.A. Lorentzweg 59 te Bussum

Kosten: € 12,00

11. POSTMODERN

Wat betekent dat?

Onze cultuur en onze samenleving worden vaak als ‘postmodern’ omschreven. Er is een postmoderne architectuur, een postmoderne literatuur, een postmoderne filosofie en ook in de theologie komt de term veelvuldig voor. ‘Postmodern’ wordt vooral in een kerkelijke context al snel laatdunkend gebruikt: het staat bijvoorbeeld voor relativisme, niet geëngageerd zijn, consumptiegericht leven. Die diskwalificatie wordt waarschijnlijk mede ingegeven door onbekendheid met postmodern denken, terwijl dat denken als een soort tijdgeest ook in kerkelijke kringen wel aanwezig is. Maar hoe verkeerd is dat eigenlijk?

In deze lezing probeert de inleider een karakteristiek van het postmoderne denken te geven, omdat het postmodernisme ook aan geloof en theologie een zinnige bijdrage kan leveren. Hoe breed en vaag dat begrip soms ook is, het staat wel degelijk ergens voor. Kort en goed kun je zeggen dat het voor-moderne denken probeerde om een zeker en vast fundament voor de wereld te vinden in een God buiten de wereld. Het moderne denken zoekt een houvast in de kennis van de mens: wij vinden alleen een fundament in wat wij zeker en vast van de wereld kunnen kennen. Het postmoderne denken zoekt helemaal niet meer naar fundamenteën. Wij staan met elkaar in een wereld, waarnaar we op heel verschillende manieren in heel verschillende perspectieven kijken en niemand heeft de waarheid in pacht. Is het postmoderne denken daarmee van God los of staat het juist open voor wat zich in de wereld voordoet?

Inleider: prof. dr. Rick Benjamins, docent dogmatiek (PThU) en bijzonder hoogleraar vrijzinnige theologie vanwege de VVP (RuG)

www.pthu.nl/over_pthu/Medewerkers/h.s.benjamins/

Datum: maandagavond 12 januari 2015

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: de Zijspieghe van de Spieghekerk, Nieuwe ‘s-Gravelandseweg 34, te Bussum

Kosten: € 6,00

12. RELIGIE EN WETENSCHAP

onderscheiden naar tijdperk

Wanneer men het begrip wetenschap ruimer opvat dan gebruikelijk is, kan men zeggen dat de mens altijd en overal kennis heeft bezeten met betrekking tot allerlei natuurverschijnselen, waaronder astronomische.

In de wereldreligies ontstonden er verder allerlei vormen van theologie en wetgeleerdheid. In het westen gold eeuwenlang de theologie als de koningin der wetenschappen. Sinds de opkomst van met name de natuurwetenschappen is het aanzien van deze koningin sterk gedaald. Telkens moest zij het verzet tegen de resultaten van genoemde wetenschappen staken. Inmiddels is religie een voorwerp van wetenschappelijke studie geworden zonder dogmatische inperkingen, en thans is de theologie haar status, als wetenschap aangaande God, kwijtgeraakt.

De cursus omvat drie ochtenden. Daarop zullen de volgende onderwerpen ter sprake worden gebracht:

1. religie en wetenschap tot de opkomst van de moderne wetenschap,
2. religie en wetenschap tijdens de volle ontwikkeling van de mechanisering van het wereldbeeld" (Dijksterhuis),
3. religie en wetenschap in onze tijd.

Inleider: dr. Rob Nepveu, godsdienstfenomenoloog

Data: donderdagochtenden 15, 22 en 29 januari 2015

Tijd: 10.00-12.00 uur

Plaats: de Tuinzaal van de Remonstrantse kerk, Koningslaan 2b te Bussum

Kosten: € 18,00

13. GEESTELIJK TESTAMENT

Wanneer we denken aan de tijd dat we er niet meer zijn kunnen we van tevoren onze materiële erfenis regelen en vastleggen bij een notaris. Dat we ook een geestelijke erfenis doorgeven (sowieso!) is minder vanzelfsprekend. Tijdens ons leven hopen we dat we aan de volgende generatie duidelijk maken wat we belangrijk vinden in ons leven. Meestal gebeurt dat onbewust, door wat we doen en laten. Soms hebben we het erover, soms willen we er wat over vertellen of noteren, maar weten we niet goed wat en hoe.

In vier bijeenkomsten wordt u begeleid bij het ontdekken en schrijven van uw geestelijk testament. In een groep van maximaal tien personen geven we elkaar gelegenheid ons levensverhaal te vertellen. Welke gebeurtenissen zijn daarin essentieel, uit welke religieuze of spirituele bronnen putte u, welke liederen en teksten horen daarbij, welke waarden, welke voorwerpen, welke foto's? Wat wilt u daarvan doorgeven (voor of na uw overlijden) aan uw (pleeg-)kinderen, neefjes, nichtjes? En waarom, waartoe? Ook thuis kunt u werken aan uw geestelijk testament. Wie liever een collage maakt of een plakboek dan een geschreven stuk: prima.

Van deelnemers wordt verwacht dat ze goed kunnen luisteren naar de anderen, geheim kunnen houden wat in de groep besproken is en plezier hebben in creatieve werkvormen.

Inleider: ds. Greteke de Vries, Remonstrants predikant te Bussum

Data: woensdagochtenden 21 en 28 januari en 4 en 11 februari 2015

Tijd: 10.00-12.00 uur

Plaats: Remonstrantse kerk, Koningslaan 2b te Bussum

Kosten: € 24,00

14. SPIRITUALITET VAN DE MODERNE MENS

een zoektocht

De moderne, vrije en niet aan een enkele traditie of aan een bestaand instituut gebonden spiritualiteit is voor een deel een protest tegen voorbije tijden.

Maar er is meer aan de hand. Het proces van ontvoogding ('ni maître, ni Dieu') is ook een puberale nachtelijke trek naar de koelkast waar alles te vinden is dat eetbaar is.

Mensen willen zich niet meer binden, maar klagen tegelijk dat het er op straat zo bandeloos aan toegaat. Nog steeds doet ieder op zijn eigen wijs aan God of geest (spirit) of geloof.

Sommige vormen van spiritualiteit, het oefenen van stilte, het anders omgaan met tijd, de pelgrimage of het stille gevecht met het ego zijn ingeburgerd geraakt. Maar is er ook meer? De oude christelijke spiritualiteit gaat pas spreken als je haar wat vraagt, nieuwsgierig bent dus. En kunnen we dan nog wat met die eeuwenoude traditie waarin monniken en heiligen, mystici en kerkvorsten, kluzenaars en mensen vol devotie rondlopen? Of zijn we definitief de weg van de universele, de culturen en godsdiensten overstijgende spiritualiteit ingeslagen? En is daarin nog sprake van gemeenschapsvormen zoals de kerk van vroeger?

Inleider: ds. Aart Mak, als predikant verbonden aan de stichting Kerk Zonder Grenzen (Radio Bloemendaal 1116 AM, zie www.kerkzondergrenzen.nl)

Data: dinsdagmiddagen 3, 10 en 17 februari 2015

Tijd: 14.00-16.00 uur

Plaats: het Gemeentecentrum van de Lutherse kerk, Mecklenburglaan 50, te Bussum

Kosten: € 18,00

15. HEINRICH HEINE

en de Romantiek

Heinrich Heine, een van Duitslands grootste dichters, had een moeizame verhouding met de Romantiek, de beroemde literaire stroming van zijn tijd.

Na een korte schets van deze boeiende tijd zullen we ingaan op het leven van Heinrich Heine en zijn oeuvre, dat journalistiek werk, literair werk en wonderschone gedichten omvat. Gedichten die door zijn stadsgenoot Robert Schumann op indrukwekkende wijze op muziek zijn gezet in o.a. de cyclus Dichterliebe, op. 48. Wij zullen een aantal van deze gedichten samen lezen en vervolgens luisteren naar de wijze waarop Schumann deze heeft 'vertoond'.

Inleider: Wim Dooge, studeerde economie en filosofie in Rotterdam, Heidelberg en Amsterdam. Hij heeft gewerkt in de profit en non-profit sector. Groot liefhebber van verschillende kunstvormen, zoals beeldende kunst, muziek en literatuur

Datum: woensdagmiddag 18 februari 2015

Tijd: 14.00-16.00 uur

Plaats: het Apostolisch Genootschap, Meulenwiekelaan 49 (hoek Beatrixplantsoen) te Bussum

Kosten: € 6,00

16. HEIDEGGER EN ARENDT

spraakmakende denkers en geliefden

Twee avonden over deze boeiende denkers uit de 20ste eeuw.

De eerste avond zullen we de hoofdlijnen van het denken van Martin Heidegger behandelen en proberen we de betovering van zijn Joodse leerling Hannah Arendt voor hem te begrijpen.

De tweede avond bespreken we de kern van het gedachtegoed van Hannah Arendt en de invloed van Heidegger op haar werk. Ter afsluiting zullen we enkele brieven lezen, die deze geliefden elkaar hebben geschreven, maar ook enkele brieven die zij elkaar na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog hebben gestuurd.

Inleider: Wim Dooge, studeerde economie en filosofie in Rotterdam Heidelberg en Amsterdam. Hij heeft gewerkt in de profit en non-profit sector. Groot liefhebber van verschillende kunstvormen, zoals beeldende kunst, muziek en literatuur

Data: maandagavonden 23 februari en 2 maart 2015

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: de Vermaning, Doopsgezinde kerk, Wladimirlaan 10 te Bussum

Kosten: € 12,00

17. DE VROUW AAN DE RIVIER

over Ida Gerhardt

De poëzie van de twintigste-eeuwse dichteres Ida Gerhardt behoort tot het fraaiste en meest indrukwekkende van wat die eeuw is geschreven.

Compromisloos heeft zij een oeuvre het licht doen zien dat zijn weerga niet kent in onze literatuur. Tot op zeer hoge leeftijd bleef zij schrijven en publiceren. Klassieke thema's, beschroomd uitgesproken liefde, het Hollands rivierenlandschap, tragiek, doodsdrift, haar geloof: haar werk kent vele facetten en invalshoeken. Niet voor niets kent het daarom een grote bekendheid: veelvuldig uitgegeven (ook in bloemlezingen) en geciteerd, maar ook gebruikt in plaquettes, kerkklokken en monumenten. Maar wie was zij? Hoe klinkt haar leven door in haar werk, dat strenge en schijnbaar afstandelijke werk waarin veel meer autobiografie verborgen is dan op het eerste gezicht lijkt.

Frans Ort schreef een verhaal waarin het leven en werk van Ida Gerhardt centraal staat. Onder de titel *De vrouw aan het water* vertelt hij het verhaal van haar leven.

Inleider: ds. Frans Ort, predikant van de Protestantse kerkgemeenschap in Dieren en in Rozendaal, daarnaast is hij kerkbouwkundige en kunstkenner

Datum: woensdagmiddag 25 februari 2015

Tijd: 14.00-16.00 uur

Plaats: de Leskamer van de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB in de Majellakapel, Iepenlaan 26, Bussum

Kosten: € 6,00

18. MET PENSEEL GESCHREVEN

bijbelverhalen in beeld

We lezen de verhalen in het Oude en het Nieuwe Testament, we proberen ons er een voorstelling van te maken door de verhalen met onze eigen ogen te bekijken. Maar we kijken altijd gekleurd, we nemen onze ervaringen, ons geloof en traditie altijd met ons mee. En de tijd en werkelijkheid waarin we leven uiteraard.

Schilders deden dat in de Middeleeuwen en de Gouden Eeuw ook. Wat zagen zij in de bijbelverhalen, wat wilden zij aan het doek toevertrouwen en wat wilden zij daarmee aan de kijker vertellen?

We zullen een aantal verhalen uit het Oude en het Nieuwe Testament met elkaar lezen, proberen te ontdekken wat ons opvalt. En vervolgens schilderijen bekijken die honderden jaren geleden over die verhalen zijn gemaakt. Wat zien we dan, lezen wij het verhaal op dezelfde manier als de schilder destijds, wat heeft hij ‘ervan gemaakt’? Zo zullen we proberen het eigene van het verhaal én van het schilderij op het spoor te komen.

Om bomen te sparen, wordt iedereen verzocht zelf een bijbel mee te nemen.

Inleider: ds. Lennart Heuvelman, predikant Protestantse Gemeente Naarden

Data: dinsdagmiddagen 3 en 10 maart 2015

Tijd: 13.00-14.50 uur

Plaats: Witte Kerk, Koningin Wilhelminalaan 15 te Naarden

Kosten: € 12,00

19. HOE ONTSTAAT KLANK IN EEN ORGEL

een avond over “de koning onder de instrumenten”: het (kerk)orgel

Dit keer niet over beroemde componisten als Joh. Sebastiaan Bach, John Stanley of César Franck en wat zij aan prachtige orgelmuziek hebben geschreven, maar over het instrument zelf.

Want daar valt veel over te vertellen! Zo klinken Duitse orgels vaak heel anders dan Franse. Waarom dit zo is en waar het verschil precies in zit...?

Daarover vertelt onze inleider als hij ons meeneemt naar het ontstaan van klank in het orgel.

Het eerste deel van de avond geeft hij een kort beeld van de geschiedenis van de orgelbouw door de eeuwen heen met al zijn soorten orgels en culturen. Daarbij zal hij zich beperken tot Europa.

Daarna gaan we letterlijk op stap: aan en bij de speeltafel van het Flentrop-orgel in de Wilhelminakerk zal hij een en ander in beeld brengen en vooral laten horen. Het belooft zo een prettige, leerzame en vooral muzikale avond te worden.

Inleider: Jan Ballintijn, is sinds 1976 werkzaam als stemmer-intonateur bij Flentrop-Organbouw in Zaandam en sinds 1987 als vaste organist verbonden aan de Spieghelkerk

Datum: maandagavond 9 maart 2015

Tijd: 20.00-22.00 uur

Plaats: Wilhelminakerk, Wilhelminaplantsoen 14 te Bussum

Kosten: € 6,00

20. MEER UIT HET 'KLEIN NAARDENSE BIJBEL WOORDENBOEK'

Op 21 november 2014 verschijnt de Naardense Bijbel 2014, een sterk herziene versie van de Naardense Bijbel uit 2004.

Net als Luther na het verschijnen van zijn Nieuwe Testament in de Duitse taal onmiddellijk verder ging met verbeteren en reviseren van zijn vertaling, zo is Pieter Oussoren de afgelopen tien jaar bezig geweest om de vertaalprincipes van de Naardense Bijbel nog consequenter toe te passen, daarbij terzijde gestaan door Theo van Willigenburg en vele mee-lezers (ook Luther liet zich al snel bijstaan door andere theologen).

Dat heeft geleid tot een vertaling die nog krachtiger is en nog dichter aanschurkt tegen het oorspronkelijke Hebreeuws en Grieks. Twee ochtenden lang lichten Pieter Oussoren en Theo van Willigenburg de vertaalkeuzen toe, met een speciale aandacht voor het belang van 'concordantie' (eendere woorden eender vertalen, verschillende woorden verschillend) en het vermijden van vertalingen die de idee voeden dat bijvoorbeeld het Johannesevangelie anti-joods zou zijn.

Inleiders: ds. Pieter Oussoren, predikant Lutherse Gemeente te Apeldoorn, bijbelvertaler
en
dr. Theo van Willigenburg, theoloog, filosoof Kant Academy Utrecht en cantor van de Lutherse Gemeente Apeldoorn
Data: dinsdagochtenden 17 en 24 maart 2015
Tijd: 10.00-12.00 uur
Plaats: het Gemeentecentrum van de Lutherse kerk, Mecklenburglaan 50 te Bussum
Kosten: € 12,00

LITERATUURLIJST

Openingsavond:

- Kuijer, G. (2004). *Het boek van alle dingen*. Amsterdam: Querido. ISBN 97890 45100654
- Kuijer, G. (2006). *Hoe een klein rotgodje God vermoordde*. Amsterdam: Atheneum - Polak en Van Gennip. ISBN 97890 25327590
- Kuijer, G. (2007). *Het doden van een mens*. Amsterdam: Atheneum - Polak en Van Gennip. ISBN 97890 25327637
- Kuijer, G. (2012). *De Bijbel voor ongelovigen (1). Het begin Genesis*. Amsterdam: Atheneum - Polak en Van Gennip. ISBN 97890 25370053
- Kuijer, G. (2013). *De Bijbel voor onhelovigen (2). De uittocht en de intocht*. Amsterdam: Atheneum: Polak en Van Gennip. ISBN 97890 25300524

Cursus 4:

- Michielse, H., Out, J., Schutte G. (Red.). (2013). *Geuzen en papen - katholiek en protestant tussen Vecht en Eem 1550-1800*. Hilversum: Verloren. ISBN 97890 87043902

Cursus: 6

- Stoker, W. (2012). *Kunst van hemel en aarde: het spirituele bij Kandinsky, Rothko, Warhol en Kiefer*. Zoetermeer: Meinema. ISBN 97890 21143156

Cursus: 7

- Jong, S. de. (2014). *Lof der eenzaamheid, Over een oude menselijke waarde*. Nijmegen: Valkhof Pers. ISBN 97890 56254087

Indien u een cursus wilt bijwonen verzoeken wij u zich op te geven door middel van het invullen en opsturen van een van de kaarten die zijn afgedrukt op de achterkant van dit boekje, of per e-mail: adm.CCIV@gmail.com, dan wel via de website.

Tevens wordt van u verwacht dat u dan tegelijkertijd de verschuldigde kosten overmaakt op rekeningnummer NL57 INGB 0003 4162 07 t.n.v. CCIV te Naarden.

Bij verhindering mag u kosteloos een plaatsvervanger laten komen. In geval van ziekte kunt u uiterlijk op de eerste cursusdag aan de cursusadministratie restitutie van cursusgeld vragen.

Geeft u zich tijds op, in verband met de zaalgrootte, maar ook omdat anders mogelijk een cursus wordt afgelast die wel door had kunnen gaan!

Als u zich niet heeft aangemeld en toch wilt komen bel of mail dan kort tevoren even met de cursusadministratie.

Voor aanvullende inlichtingen kunt u terecht op onze website, www.cciv.nl, of bij de cursusadministratie: de heer drs. B. Budding
Cort van der Lindenlaan 39
1412 BX NAARDEN
035-694 70 51 adm.CCIV@gmail.com

Hier kunt u ook extra cursusboekjes aanvragen.

Voor algemene informatie over de CCIV kunt u zich ook wenden tot het secretariaat: de heer ir. B. Aten
Van Lijndenlaan 5
1412 EJ NAARDEN
035-602 73 17 b.aten@planet.nl

De deelnemende kerkgenootschappen zijn:
het Apostolisch Genootschap
de Doopsgezinde Gemeente
de Evangelisch-Lutherse Gemeente
de Protestantse Gemeenten Naarden en Bussum
de Remonstrantse Gemeente
de Rooms-Katholieke Jozefparochie
de Rooms-Katholieke Mariaparochie
de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB

alle aangesloten
bij de Raad van Kerken Naarden-Bussum, Hilversumse Meent

Website: www.cciv.nl

Ondergetekende, de heer/mevrouw :

Adres:

Postcode: Plaats: Kerkgen.:

E-mail: Tel:

-geeft zich op voor de aangekruiste cursus(sen) én maakt het cursusgeld over op rek.nr. NL57 INGB 0003 4162 07 t.n.v. CCIV, Naarden

-wil wel/niet 2x per jaar per email bericht ontvangen over komende cursussen

Handtekening:

☐ 1 Israël	☐ 11 Postmodern
☐ 2 Euthanasie	☐ 12 Religie en wetenschap
☐ 3 Het Midden-Oosten	☐ 13 Geestelijk testament
☐ 4 Tussen grote kerk en schuilkerk	☐ 14 Spiritualiteit moderne mens
☐ 5 Natuurkunde: grote en kleine	☐ 15 Heinrich Heine
☐ 6 Het spirituele in hed. kunst	☐ 16 Heidegger en Arendt
☐ 7 Lof der eenzaamheid	☐ 17 De vrouw aan de rivier
☐ 8 Romaanse kunst	☐ 18 Met penseel geschreven
☐ 9 A festival / Lessons / Carols	☐ 19 Klank in een orgel
☐ 10 Dominee Buskes	☐ 20 Naardense Bijbel

Ondergetekende, de heer/mevrouw

Adres:

Postcode: Plaats: Kerkgen.:

E-mail Tel:

-geeft zich op voor de aangekruiste cursus(sen) én maakt het cursusgeld over op rek.nr. NL57 INGB 0003 4162 07 t.n.v. CCIV, Naarden

-wil wel/niet 2x per jaar per email bericht ontvangen over komende cursussen

Handtekening:

☐ 1 Israël	☐ 11 Postmodern
☐ 2 Euthanasie	☐ 12 Religie en wetenschap
☐ 3 Het Midden-Oosten	☐ 13 Geestelijk testament
☐ 4 Tussen grote kerk en schuilkerk	☐ 14 Spiritualiteit moderne mens
☐ 5 Natuurkunde: grote en kleine	☐ 15 Heinrich Heine
☐ 6 Het spirituele in hed. kunst	☐ 16 Heidegger en Arendt
☐ 7 Lof der eenzaamheid	☐ 17 De vrouw aan de rivier
☐ 8 Romaanse kunst	☐ 18 Met penseel geschreven
☐ 9 A festival / Lessons / Carols	☐ 19 Klank in een orgel
☐ 10 Dominee Buskes	☐ 20 Naardense Bijbel